

**СРЕДНО УЧИЛИЩЕ „СВЕТИ КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ”
6362 С. СТАМБОЛОВО, ОБЩ. СТАМБОЛОВО, ОБЛ. ХАСКОВО
тел.03721/2266 e-mail: kl.ohridski.stambolovo@abv.bg**

**УТВЪРЖДАВАМ: .....
ДИРЕКТОР: АТАНАСКА ХРИСТОЗОВА**

П Л А Н

**за работата на КООРДИНАЦИОНЕН СЪВЕТ
за превенция и справяне с тормоза, насилието и асоциалните прояви на учениците
в училище за учебната 2021-2022 година**

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

- 1. Координационният съвет /КС/ за превенция и справяне с тормоза, насилието и асоциалните прояви на учениците в училище е създаден на основание- Заповед № РД 09-611/18.05.2012г. на Министъра на МОН във връзка с прилагане на Механизма за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище и чл. 2, ал.1, б. “а” от Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните ЗБППМН/.**
- 2. КС е избран на заседание на педагогическия съвет в състав:**
  - 1. Председател : Мариана Георгиева – зам. директор УД**
- 3. Членове :**

Мария Димова – учител по ЦОУД

Димитър Техов – учител

Петя Стоева – ст. учител

УЧИЛИЩЕН КООРДИНАЦИОНЕН СЪВЕТ ЗА СПРАВЯНЕ С НАСИЛИЕТО

Функции и отговорности

- КС на училището отговаря за планиране, координиране и контрола по прилагане на мерките и действията на служителите за справяне с насилието
- КС актуализира Плана за противодействие на училищния тормоз в началото на всяка учебна година
- КС поддържа активни връзки с отдел „Закрила на детето” по местоживеене и отдела за „Закрила на детето”, на чиято територия е училището, местните комисии за БППМН, полицията и всички останали участници в мултидисциплинарния екип по силата на координационния механизъм.
- КС консултира и съдейства на класните ръководители при мерките за противодействие на тормоза

Процедури за реагиране на прояви на насилие и тормоз

ЦЕЛ И СЪЩНОСТ

Настоящият документ е разработен на основание Механизъм за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище, утвърден със със заповед № РД 09 – 611/ 18 май 2012 г. на Министъра на образованието и науката

Целта на училищния механизъм за противодействие на тормоза е успешно да намали факторите, които са свързани със средата в училище и допринасят за проявата на агресия, както и за утвърждаване на агресивни модели на поведение. Реален напредък в справяне с насилието може да бъде постигнат само в резултат на прилагането на последователна и целенасочена политика, която се споделя и следва от цялата училищна общност и се подкрепя от всички отговорни институции.

Механизмът включва мерки и дейности за превенция и намеса, както и разписани механизми и отговорности за действие в ситуации на насилие.

Насилието между деца в училище обхваща широк спектър от прояви. То е явление със сериозни размери и оставя дълготрайни последици върху психичното здраве и поведението както на децата, които търпят насилие, така и на онези, които го извършват. Последиците от насилието в училище са особено тежки и продължителни и оказват силно въздействие върху цялостното развитие на младата личност.

Същност - тормозът е форма на насилие, която се определя като сбор от съзнателни негативни постъпки, които са дълготрайни, насочени към един и същ ученик от страна на един ученик или група.

За ефективното справяне с насилието и тормоза от изключително значение е да се повлияе и промени поведението на всяко дете, а не да се съсредоточат усилията само върху преките извършители и потърпевши.

Мерките за справяне с насилието от деца над деца в училище трябва да се насочват към всички проявления на това явление, а не само към неговите физически форми.

ПРЕВАНТИВНИ МЕРКИ ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ И ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА В

СУ „Св. Кл. Охридски „, С. Стамболово, общ. Стамболово, обл. Хасково

1. Оценка на проблема с насилието и определяне на елементите на училищната компетентност за справяне и недопускане на явлението.

2. Изграждане на защитна мрежа.

Тя е ефективна ако :

- Учениците знаят към кого да се обърнат в случай на тормоз и насилие;
- Учениците имат доверие във възрастните;

Защитната мрежа действа последователно и адекватно във всеки случай на насилие и се документират случаите на насилие и предприетите мерки.

3. Създаване на училищен координационен съвет за справяне с насилието с ясни функции и делегирани отговорности.

4. Изработване на план за противодействие на училищния тормоз.

5. Създаване на пространство, в което се говори открито за тормоза и се работи за формирането у децата на нагласи и социални умения, недопускащи насилие като например емпатия, толерантност и уважение към различията, решаване на конфликти и др.

6. Промени в ПДУ и провеждане на политика на нулева толерантност към насилието и тормоза

ДЕЙНОСТИ ЗА СПРАВЯНЕ С ТОРМОЗА

Дейности на ниво клас/класна стая

Повишаване на разбирането за агресивност и насилие:

- форми на групова работа, дискусии, решаване на казуси, споделяне на опит, като се използват възможностите на часа на класа, предмети от задължителното учебно съдържание, различни извънкласни и извънучилищни дейности.
- извеждане на теми от учебното съдържание, които могат да се използват за работа и анализ по проблема насилие, свързани с правата на децата, ценностите, социалните роли, функционирането на групите и институциите и т.н.

Дейностите на ниво училище

- обобщаване на всички предложения за правила на поведение и ценности, направени от класовете и формулиране на общоучилищни ценности и правила, които да бъдат част от училищната политика;
- договаряне на единен механизъм, включително разписани ясни отговорности, за реагиране при всяка проява на тормоз и насилие;
- разработване приемане на промени в Правилника за дейността на училището и обсъждането им с училищната общност;
- прилагане на програми за развитие на личните и социалните умения на децата;
- изграждане на умения за общуване и решаване на конфликти.
- изграждане на умения за разпознаване, трансформация и насочване на агресията към позитивни форми на изява.
- усвояване на знания и умения за избягване на рискови ситуации и предпазване от насилие в дома, на улицата, в училище.
- подобряване на системата от дежурства с оглед обхващане на местата, в които на етапа на оценка е установено, че се извършва тормоза;

- подобряване на системата за съобщаване на случаи на тормоз (въвеждане на нови форми и канали, гарантиране на конфиденциалността);
- включване на експерти, родителите и самите ученици в процеса на създаване и реализирането на всички интервенции;
- използване на подхода за работа с връстници (peer education), които трябва да станат естествените помощници при реализирането на всички видове интервенции както по отношение на децата, които са обект на тормоз, така и по отношение на децата, които упражняват насилие;
- повишаване квалификацията на учителите за работа с програмите, включително реализиране на специализирани тренинги за определени категории от работещите в училище за справяне с критични ситуации и други;
- ясно разпределение на конкретни отговорности на всички възрастни в училището, вкл. дежурства на определени места;
- осигуряване на реални партньорства с външни на училището служби, организации и специалисти;
- насочване към основни здравни и социални услуги за децата и семействата.

Родителското съдействие

Родителското съдействие може да има различни измерения, като:

- родители - специалисти от областта на помагащите професии, с чиято помощ могат да се реализират ценни училищни инициативи и други;
- родители, които могат да се включат в групи за придружаване на определени групи деца по пътя от дома до училището и обратно;
- родители, които могат да станат посредници между училището и родителите или други организации и институции;
- родители, които могат да осигуряват ресурси – в натурални показатели, услуги или финансови средства, за изпълнение на училищните дейности.

При включване на родителите се има предвид следното:

- във всички случаи е необходимо родителите да бъдат уведомени за случилото се, както и за предприетите от училището действия за разрешаване на ситуацията;
- в разговора е важно да се акцентира върху необходимостта родителите да не критикуват другото дете или групата деца, а да се опитат да погледнат на ситуацията през погледа на другата страна;
- родителите трябва да бъдат запознати, че критиките, обидите и negliжирането на другото дете или деца от тяхна страна само ще задълбочат конфликта;
- разговорът трябва да бъде проведен на подходящо място, в партньорски взаимоотношения, като се предостави отворено пространство за споделяне на техните опасения и гледни точки;
- от разговора могат да бъдат изведени конкретни договорености кой какво може да предприеме и какво се очаква като резултат;
- учителят може да насочи родителите за консултация с педагогическия съветник или с училищния психолог, или с други специалисти при необходимост

АЛГОРИТЪМ НА ДЕЙСТВИЕ

- При най-малките сигнали и съмнения за тормоз незабавно се предприемат стъпки, за да се предотврати ескалация на насилието и да се изпрати ясно послание, че такво поведение няма да бъде толерирано.
- Вниманието трябва да бъде насочено както към проявите на физически тормоз, така и към неговите социални и психологически форми

КЛАСИФИКАЦИЯ НА ФОРМИТЕ НА ТОРМОЗ И ПРЕДПРИЕМАНЕ НА СЪОТВЕТНИ ДЕЙСТВИЯ			
Ниво на тормоз	Отговор на училището	Документиране	Последователност на процедурите за интервенция
<p>ПЪРВО НИВО - НИСКО НАРУШАВАНЕ НА ПРАВИЛАТА:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Форми на физически тормоз са например: леко удряне, бутане, щипане, драскане, дърпане на коса, хапане, подритване, замърсяване или разрушаване на нечия собственост. • Форми на вербален тормоз са например: подмятания, подигравки, унижение, заплахи, обиди, нецензурни/неприлични и коментари; • Форми на психически тормоз са например: омаловажаване, клюкарене, обиждане, осмиване, засрамване, подвикване, ругане, клеветене, измисляне на пръкори. • Форми на социален тормоз са например: подмятане на коментари, подиграване, изключване от групови или съвместни дейности, фаворитизация/предпочитания, базирани на различие, разпространяване на слухове. • Форми на сексуален тормоз са например: показване на неприлични жестове и действия, вербален 	<p>На първо ниво, по правило, действията се предприемат автономно от класен ръководител или учител заедно с родител, като се предприема педагогическа работа – индивидуално, за група ученици или за целия клас.</p> <p>При наличие на щети от материален характер – те се възстановяват. По изключение, ако насилственото поведение се повтаря, педагогическата работа не дава резултат, последствията са по-сериозни, ако се касае за насилие от страна на група към индивид или ако едно и също дете или ученик бива тормозено нееднократно в ситуации, класифицирани като първо ниво, то тогава следва се да предприемат действия, предписани за ситуации</p>	<p>Ситуацията е от първо ниво не се регистрират.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Верифициране на подозрение или откриване на ситуация на тормоз – подробно информиране за случилото се от всички участници. 2) Прекратяване на ситуацията и успокояване /интервенция към всички участници. 3) Уведомяване на родител 4) Консултации -приемане на индивидуални разговори с участниците. 5) Мерки и действия от страна на класен ръководител - намиране на решение, което удовлетворява страните и служи за пример на наблюдателите.

<p>тормоз със сексуално съдържание, разпространение на истории и изображения със сексуален подтекст.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Форми на кибертормоз са например: обидни обаждания и изпращане на обидни съобщения (SMS, MMS, съобщения в социалните мрежи, др.) <p>ВТОРО НИВО – ПОВТАРЯНЕ НА ЕДНИ И СЪЩИ НАРУШЕНИЯ НА ПРАВИЛАТА ИЛИ С ПО-СЕРИОЗНИ ПОСЛЕДИЦИ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Форми на физически тормоз са например: шамаросване, удряне, стъпкване или късане на дрехи, ритане, обграждане, плюене, отнемане и разрушаване на нечия собственост, дърпане на нечий стол изпод него, дърпане за уши или коса. • Форми на вербален тормоз са например: подигравки, отправени пред целия клас или група, публично унижение, обиди; • Форми на психически тормоз са например: изнудване, заплашване, несправедливо наказание, забрана за общуване, отхвърляне и манипулация. • Форми на социален тормоз са например: интригантстване, разпространяване на слухове, публично отхвърляне и игнориране, неприемане, манипулиране и използване. • Форми на сексуален 	<p>от нива две или три.</p> <p>На второ ниво, по правило, действията се предприемат от класен ръководител заедно с психолог или педагогически съветник, представител на координационния съвет и директор и задължително участие на родител.</p> <p>Ако присъствието на родител не е в най-добър интерес на детето, например би го наранил, застрашил безопасността му или би нарушил училищната процедура, директорът следва да се обърне към отделите за закрила на детето.</p> <p>Координационният съвет прави оценка на риска и</p>	<p>Ситуацията на тормоз се описва в Дневника за ситуации на тормоз и се предприема работа по случай. Възстановяване на щети при наличие на такива.</p>	<p>6) Мониторинг на предприетите мерки и действия.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Верифициране на подозрение или откриване на ситуация на тормоз. 2) Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници. 3) Уведомяване на ОЗД и/или органите на полицията при ситуации с по-сериозни последици по преценка на класния ръководител заедно с психолога/педагогическия съветник или директора; Уведомяването е задължително и незабавно, когато се отнася до случаи на сексуален тормоз, проявяващи се в подтикване или принуждаване към сексуални действия. 4) Уведомяване на родител. 5) Консултации.
--	--	--	--

<p>тормоз са например: сексуално докосване, показване на порнографски материали, показване на интимни части на тялото и сваляне на дрехи, подтикване или принуждаване към сексуални действия, заснемане в сексуални пози.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Форми на кибертормоз са например: непоискано заснемане и разпространяване на снимки и видео, злоупотреба с блогове, форуми, социални мрежи, заснемане без разрешение. <p>ТРЕТО НИВО – ЗЛОУПОТРЕБА СЪС СИЛА, КАКТО И ПРИ ЕКСТРЕМНИ СИТУАЦИИ, В КОИТО СЪЩЕСТВУВА ОПАСНОСТ ЗА ЖИВОТА И ЗДРАВЕТО ИЛИ ЗА ТЕЛЕСНИЯ ИНТЕГРИТЕТ, ЗА КОЙТО И ДА Е ОТ УЧАСТНИЦИТЕ В СИТУАЦИЯТА:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Форми на физически тормоз са например: сбиване, задушаване, събаряне, причиняване на изгаряния и други наранявания, намушкване с остър предмет, провесване от прозорец или високо място, лишаване от храна, излагане на ниски или високи температури и заплашване с оръжие. • Форми на вербален тормоз са например: закани, заплахи, обиди, клетви, които накърняват сериозно достойнството, публично унижение и др.; 	<p>се инициира индивидуална работа по случай.</p> <p>На трето ниво, по правило, уведомяването на ОЗД и/или органите на полицията става незабавно от служителя на училището, идентифицирал тормоза.</p> <p>Действията на ниво училище се предприемат от директор заедно с координационния съвет със задължителното участие на родител и компетентни власти, организации и услуги (центрове за социална работа, здравни центрове, отдел закрила на детето, полиция и др.).</p> <p>Ако присъствието на родител не е в най-добър интерес на детето, например би го наранил, застрашил безопасността</p>	<p>Ситуацията е на тормоз от трето ниво се описват в Дневника за случаи на тормоз, като по тях се предприема интензивна работа по случая, включваща всички участници, правят се оценки на потребностите и план за действие, както и се иницират процедури в съответствие със закона. Ако друга</p>	<p>6) Мерки и действия работна координационния съвет: анализ на ситуацията от регистъра и предприемане на индивидуална работа по случай с ученик в риск от тормоз и разписване на индивидуална програма.</p> <p>7) Мониторинг на предприетите мерки и действия.</p> <p>1) Верифициране на подозрение или откриване на ситуация на тормоз и незабавно уведомяване на ОЗД и/или органите на полицията.</p> <p>2) Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участниците.</p> <p>3) Уведомяване на родител.</p> <p>4) Консултации-приемане на индивидуални разговори с участниците.</p> <p>5) Мерки и действия от страна на</p>
---	---	--	---

<p>• Форми на психически тормоз са например: сплашване, изнудване със сериозни заплахи, насилствено отнемане на пари и вещи, ограничаване на движението, склоняване за употреба на наркотични и други психотични вещества, включване в деструктивни групи и организации.</p> <p>• Форми на социален тормоз са например: заплахи, изолация, групово измъчване на индивид или група и организиране на затворени групи (банди), последиците от които нанасяват други.</p> <p>• Форми на сексуален тормоз са например: съблазняване от друго дете или възрастен, злоупотреба с власт при подстрекаване, изнудване, склоняване и/или принуждаване към сексуални действия, блудство, изнасилване, кръвосмешение.</p> <p>• Форми на кибертормоз са например: повторно действие на непоискано заснемане и разпространяване на снимки и видеозаписи, злоупотреба с блогове, форуми, социални мрежи, заснемане без разрешение, заснемане на сцени на насилие, разпространение на записи и снимки на детска порнография.</p>	<p>му или би нарушил училищната процедура, директорът следва да информира центъра за социална работа, отделите за закрила на детето и/или полицията.</p> <p>Отговорът на училището може да включва насочване към местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните и полицията, ОЗД и община по силата на координационния механизъм; съставяне на Протокол за тормоз и възстановяване на щетата; включване на учениците в допълнителни програми, насочване към услуги в общността.</p>	<p>организация или услуга е въввлечена в работата с ученика, училището установява връзка с тези организации или услуги и хармонизира дейностите</p> <p>.</p>	<p>координационния съвет, интензивна работа по случай, информирани и насочване към други служби и/или услуги от страна на директора.</p> <p>б) Мониторинг на предприетите мерки и действия</p>
---	---	--	--

ДЕЙНОСТИ:

I. Дейности по разработване и прилагане на превантивни дейности за предотвратяване на тормоза в училище

1. Оценка на проблема, през мнението на учениците/учителите/родителите – с помощта на стандартизиран въпросник

Срок: Декември 2021г.

Отг.: Мария Димова

2. Анализ на проявите на училищен тормоз и наличните правила и решения за справяне с него – честота на булинга, форми, резултати, последствия, налични и липсващи правила.

Срок: Ноември 2021г.

Отг.: Петя Стоева

3. Запознаване на учениците със същността на тормоза, проявите и участниците в процеса.

Срок: Ноември 2021г.

Отг.: класни ръководители

4. Повишаване на квалификацията на персонала за справяне в ситуации на тормоз.

Срок: Ноември, Май

Отг.: директор на училище

5. Оптимизиране на системата за наблюдение и контрол, в зависимост от резултата от оценката на проблема.

Срок: Март 2022 г

Отг.: директор на училище

6. Разработване на процедури за реагиране в ситуации на тормоз.

Срок: Януари 2022 г

Отг.: Димитър Техов

7. Запознаване на учители, ученици и родители с процедурите за реагиране в ситуации на тормоз.

Срок: Февруари 2022 г

Отг.: Членове на комисията и класни ръководители

8. Изработване и разпространение на информационно-образователни материали, съобразени с различните възрастови групи и свързани с:

а) превенция на тормоза;

б) правата и задълженията на децата;

Срок: Януари 2022 г

Отг.: Членове на комисията и класните ръководители

9. Запознаване на децата с аспектите на насилието и начините за справяне с него.

Срок: Ноември 2021г.

Отг.: класните ръководители

10. Поддържане на непрекъснатата връзка между класните ръководители и родителите за противодействие срещу проявите на тормоз.

Срок: постоянен

Отг.: кл.ръководители

11. Набиране на данни и анализ на профила на ученика, използващ булинг.

Срок: Май 2022 г.

Отг.: Членове на комисията и класните ръководители

II. Дейности по разработване и въвеждане на защитна мрежа

1 Разработване и приемане на правила и процедури за работа с:

1.1 Дете, жертва на тормоз

1.2 Дете, упражнило тормоз

1.3 Деца, които помагат и подкрепят тормоза

1.4 Децата наблюдатели

Срок: Април 2022г.

Отг.: Членове на комисията

2. Разработване и приемане на правила и процедури за регистриране на ситуации на тормоз, насочване към други служби и обмен на информация с други учебни и детски заведения.

Срок: Януари 2022 г.

Отг.: Членове на комисията

3. Взаимодействие и решаване на конфликти между ученици, учители, родители и училищно ръководство.

Срок: постоянен

Отг.: кл.ръководители

4. Да се създаде единен регистър за регистриране на ситуации на тормоз в училището. Регистърът да включва описание на ситуацията, вида тормоз, участници, наблюдатели, предприети мерки.

Срок: Февруари 2022 г

Отг.: Членове на комисията

ПРИЛОЖЕНИЕ №1

ПРОТОКОЛ № .....

/примерен, попълва се от учител или служител, наблюдавал ситуация на насилие между деца/

Относно:

Име и фамилия на ученика/учениците

.....
.....

Клас .....

Класен ръководител .....

Описание на ситуацията:

Предприети мерки:

Коментар:

Изготвил:

име и подпис на учителя/служителя

дата.....